

ОПШТИНА АЕРОДРОМ

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА
НА ОПШТИНА АЕРОДРОМ ЗА 2024 ГОДИНА

2024

Содржина

1. Листа на поими	3
2. Намена и цели	6
3. Придобивки од управувањето со ризиците	7
4. Ставови на општината кон ризиците	7
5. Процес на управување со ризици	7
6. Следење и проверка на процесот на управување со ризиците	11
7. Комуникација и учење	12
8. Улога, овластувања и одговорности	12
9. Изјава за политиката на управување со ризиците	15

Изготвила:

Помлад соработник за информатичко-комуникациската инфраструктура-систем инженер
Дијана Калински

Одобрила:

Секретар на Општина Аеродром
Јулијана Павковска Боцевска

1. Листа на поими

Корупција:

Законот за спречување судир на интереси ја дефинира корупцијата како „злоупотреба на функцијата, јавното овластување, службената должност или положба заради остварување корист, директно или преку посредник, за себе или за друг“. Притоа, под овој поим се опфатени и поимите:

- Пасивна корупција – намерно дејствување на службено лице, кое директно или преку посредник бара или прима корист од каков било вид за себе или за трето лице, или прифаќа ветување на ваква корист, со цел да дејствува или да се воздржува од дејствување во согласност со своите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски и
- Активна корупција – намерно дејствување на кое било лице што директно или преку посредник ветува или дава корист од каков било вид на службено лице за него или за трето лице, со цел да дејствува или да се воздржува од дејствување во согласност со неговите обврски или да ги врши неговите надлежности спротивно на службените обврски.

Јавен интерес:

Иако не постои единствена законска формулација застапена во сите прописи, прифатено толкување е дека под јавен интерес се подразбираат сите права и обврски на граѓаните и правните лица во државата што како такви се утврдени и гарантирани со уставот и законите во една држава, како и ратификуваните меѓународни договори. Притоа, јавниот интерес, онака како што е дефиниран во Законот за спречување судир на интереси, претставува „заштита на основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот на Република Северна Македонија, спречување на ризиците за здравјето, одбраната и безбедноста, заштита на животната средина и на природата, заштита на сопственоста и на слободата на пазарот и претприемаштвото, владеење на правото и спречување на криминалот и корупцијата“.

Приватен интерес:

Материјален или нематеријален интерес на службеното лице што може да влијае врз неговото одлучување при вршењето на јавните овластувања и должности.

Судир на интереси:

Состојба во која службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности.

Ризик од корупција:

Кој било вид внатрешна или надворешна слабост или постапка што претставува можност за појава на корупција во рамките на државни органи, јавни претпријатија и други институции од јавниот сектор и кој ги вклучува прашањата за судир на интереси, неспоивост на функции, примање подароци и други нелегални плаќања, лобирање, недостиг на систем за заштита на укажувачи, измами, несоодветно користење на овластувањата, дискрециски овластувања, финансирање на политички партии и кампањи спротивно на закон, тргување или недозволено користење информации, транспарентност на постапки и документи и други прашања од значење за интегритетот.

Интегритет:

Законито, независно, непристрасно, етичко, одговорно и транспарентно вршење работи со кои службените лица го чуваат својот углед и угледот на институцијата во која се одговорно лице, односно се вработени, ги елиминираат ризиците и ги отстрануваат сомневањата во можноста од настанување и развој на корупција и со тоа обезбедуваат доверба кај граѓаните во вршењето на јавните функции во работата на јавните институции.

Непотизам:

Во најширока смисла, се дефинира како „влијание на семејните и роднинските врски при донесување одлуки за вработување и склучување јавни (управни) договори (најчесто во постапките за јавни набавки и издавање дозволи)“.

Клиентелизам:

Давање привилегии или придобивки на клиентот во замена за услуги, придобивки или во политички контекст, гласови.

Кронизам:

Најчесто опфаќа ситуации во кои се претпочитаат пријатели или соработници, без оглед на тоа колку се соодветни. Најголема веројатност за појава на кронизам има во контекст на именувања, но може да се појави и во која било инстанција кога се практикуваат дискрециските права.

Вовед

Во согласност со одредбите од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси и Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021 - 2025 на Државната комисија за спречување на корупцијата, Општина Аеродром во рамките на своите законски надлежности, постапувајќи по Заклучокот број 40-2929/1 од 2.3.2021 година на Владата на Република Северна Македонија, утврди потреба од донесување План за борба против корупцијата на Град Скопје.

Правна рамка за донесување на Планот за борба против корупцијата на Општина Аеродром за 2024 година (во натамошниот текст: План) претставува Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси („Службен весник на Република Северна Македонија " бр.12/19), Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.5/02) и Законот за Градот Скопје („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.55/04 и 158/11). Планот во својата содржина претставува конкретизација на препораките содржани во Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021 - 2025 и Планот за борба против корупцијата „Акција 21“ на Владата на Република Северна Македонија, кои се однесуваат на единиците на локалната самоуправа.

Планот е документ во кој се детектираат слабостите во постојниот систем на работа во Општина Аеродром во борбата против корупцијата, се утврдуваат стратегиските цели што треба да се постигнат со имплементацијата на Планот, се предвидуваат мерки и активности за остварување на целите, се посочуваат клучните носители на активностите и се уредува начинот на кој ќе се постигнат утврдените цели.

Области од надлежност на Општина Аеродром, согласно со Законот за локална самоуправа се: планирање и уредување на просторот, заштита на животната средина и природата, локален економски развој, комунални дејности, култура, образование, спорт, социјална и детска заштита, здравствена заштита, заштита и спасување, противпожарна заштита и други области.

Управувањето со ризици е законска обврска и неопходен елемент на доброто управување.

Соодветното управување со ризици е од извонредна важност за Општина Аеродром и за неговата способност за извршување на доделените функции.

Годишниот план ги дефинира целите и придобивките од управувањето со ризиците, одговорностите за управување со ризиците и дава преглед на рамката која ќе се воспостави, со што успешно ќе се управува со ризиците.

Годишниот план, исто така, претставува сеопфатна рамка за поддршка на лицата одговорни за спроведување на годишниот план.

Во оваа стратегија се поаѓа од следните дефиниции:

Ризик е „кој било настан или проблем што може да се случи и неповолно да влијае на постигнувањето на политичките, стратешките и оперативните цели на буџетскиот корисник. Пропуштените можности, исто така, се сметаат за ризик“.

Управувањето со ризиците е централен дел на стратешкото управување. Тоа е алатка која им помага на раководителите да ги предвидат неповолните настани и да реагираат на нив, односно да ги насочат постапките на внатрешната контрола и ограничените ресурси кон клучните функции и со нив поврзаните ризици.

Сите промени во стратегијата се евидентираат како изменети изданија.

2. НАМЕНА И ЦЕЛИ

Намената на овај план е подобрување на способноста за остварување на стратешките цели на Општина Аеродром преку управување со законите и можностите и создавање околина која придонесува кон поголем квалитет, ефикасност и резултати во сите активности и на сите нивоа.

Овој план има за цел:

- подобрување на ефикасноста на управувањето со ризиците на ниво на Општина Аеродром,
- целосно интегрирање на управувањето со ризиците во административната културата на организацијата,
- вградување на управувањето со ризиците во процесот на планирање и донесување на одлуки како стандард,
- обезбедување рамка за утврдување, процена, постапување, следење и известување за ризиците да се искомунитира и разбере на сите нивоа на организацијата,
- воспоставување координација на управувањето со ризици во организацијата,
- обезбедување дека управувањето со ризици ќе ги опфати сите области на ризик,
- обезбедување дека управувањето со ризици е во согласност со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и Насоките за спроведување на процесот за управување со ризиците кај буџетските корисници.

3. ПРИДОБИВКИ ОД УПРАВУВАЊЕТО СО РИЗИЦИТЕ

Придобивки од успешното спроведување на процесот на управување со ризиците се:

- подобро одлучување,
- зголемување на ефикасноста,
- подобро предвидување и оптимизирање на расположливите средства,
- јакнење на довербата во управувачкиот систем и
- развој на позитивна организациска култура.

4. СТАВОВИ НА ОПШТИНА АЕРОДРОМ КОН РИЗИЦИТЕ

Ова се ставовите на Општина Аеродром кон ризиците:

- сите активности што ги спроведува Општина Аеродром мора да бидат во согласност со целите на Општина Аеродром, а не спротивни на нив,
- сите активности во секој момент ќе бидат во согласност со барањата на законодавната рамка,
- сите активности што носат ризик од значаен штетен публицитет или друга штета за угледот на Општина Аеродром ќе се избегнуваат,
- сите активности мора да резултираат со придобивки кои претставуваат вредност за парите и
- сите активности и со нив поврзаните финансиски издатоци мора да бидат опфатени со финансискиот план (решението за внатрешна распределба на вкупниот одобрен буџет) на Општина Аеродром.

5. ПРОЦЕС НА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИТЕ

Општиот модел за управување со ризиците, што го воспоставува Општина Аеродром, се состои од пет чекори:

- поставување цели,
- утврдување на ризиците,
- проценка на ризиците,
- постапување по ризиците и
- следење и известување за ризиците.

Прв чекор – поставување цели

Појдовна точка за управување со ризиците е јасното разбирање за тоа што организацијата сака да постигне. Управувањето со ризиците е управување со заканите што можат да го попречат остварувањето на целите и максимизирање на можностите кои ќе помогнат за остварување на целите. Поради тоа ефикасното управување со ризиците треба да биде насочено кон стратешките и оперативните цели.

Втор чекор – утврдување на ризиците

Утврдување на ризиците поврзани со работните активности и донесувањето одлуки се воспоставува од страна на следните лица / групи и на следните нивоа:

- Органи во состав	Одговорност за утврдување на ризикот	Градоначалник / Секретар
- Програма	Одговорност за утврдување на ризикот	Раководители на сектори / одделенија

Утврдувањето на ризикот вклучува утврдување на потенцијалните ризици и причината за ризиците, како и потенцијалните последици од ризиците. Ризиците се утврдуваат во Образецот за утврдување и проценка на ризиците и се евидентираат во регистарот на ризици.

Регистарот на ризици е „база на податоци“ за сите информации за ризиците.

Регистарот на ризици ќе се води во Excel табела која ќе ја ажурира координаторот за ризици.

Трет чекор – проценка на ризиците

Проценката на ризиците се врши врз основа на два вида влезни информации – за проценка на влијанието на ризикот и проценка на веројатноста за појавување на ризикот. Вкупната изложеност на ризик се добива со множење на бодовите за влијанието и бодовите за веројатноста (на тој начин ризикот со најголемо влијание и најголема веројатност кој го бодуваме со оценка три, може да се процени со најмногу девет бода). Вкупната изложеност на ризикот може да биде ниска (оценка 1, 2), средна (оценка 3, 4) и висока (оценка 6,9).

Резултатите на проценката треба да бидат евидентирани во регистарот на ризици. Матрицата на ризикот 3x3 ќе се користи во Општина Аеродром за мерење на ризиците.

Матрицата на ризиците 3x3 е прикажана на следната слика:

Веројатност	Висока	3		
	Средна	2	4	
	Ниска	1	2	3
		Мал	Среден	Голям
		Ефект		

При утврдување на границата на прифатливост на ризиците Општина Аеродром поаѓа од „пристап на семафор“, при што зелените ризици не бараат понатамошно делување, жолтите ризици треба да се надгледуваат и да се управува со нив се до зелено доколку е можно, а црвените ризици бараат моментална акција.

Општина Аеродром го смета ризикот критичен ако е оценет со највисока оценка за ризик (6 или 9) во следните случаи:

- ако претставува директна закана на успешното завршување на проектот / активната,
- ако предизвикува значителна штета на интересните групи на Општина Аеродром (граѓани, добавувачи, Владата на Република Северна Македонија, и т.н.)
- ако последица на ризикот е повреда на законот и другите прописи,
- ако дојде до значајни финансиски загуби
- ако се доведува во прашање сигурноста на вработените,
- или во кој било случај на сериозно влијание на угледот на Општина Аеродром.

Четврти чекор – постапување по ризиците

Веројатноста и влијанието на ризикот се намалува со избор на соодветен одговор на ризикот. Одлуката зависи од важноста на ризикот и од толеранцијата и ставот кон ризикот.

За секој ризик треба да се одбере еден од следните одговори на ризик:

- избегнување на ризикот – на начин што одредени активности ќе се спроведат поинаку,
- пренесување на ризикот – преку конвенционално осигурување или пренос на трета страна,
- прифаќање на ризикот – кога можностите за преземање одредени мерки се ограничени или трошоците за тоа се неразумни во однос на можните придобивки, под услов ризикот да се следи со што ќе се обезбеди дека тој ќе остане на прифатливо ниво,
- намалување / ублажување на ризикот – преземање мерки за намалување на веројатноста или влијанието на ризикот.

Петти чекор – следење и известување за ризиците

Петтиот чекор на процесот го вклучува следењето и известувањето за ризиците така што раководителите на сите нивоа на управување и соодветните раководители на секотири/одделенија можат да следат дали профилот на ризикот се менува, да стекнат уверување дека управувањето со ризиците е ефикасно и да се идентификуваат понатамошни акции кога е потребно. Со цел ефикасно следење и известување за ризиците, регистрите на ризици и акциските планови мора редовно да се ажурираат во поглед на:

- новите ризици
- ризиците кои се третираат
- ризиците кои се прифатени и
- ризиците на кои не можело да се делува на планиран начин односно со ревидирање на проценката на ризикот.

Целта на управувањето со ризиците е доведување на ризикот и/или одржување на ризикот на прифатливо ниво. Ако активностите преземени со цел намалување на ризиците не придонесат изложеноста на ризикот да е под прифатливото ниво, ризикот би требало повторно да се дискутира на ниво на орган во состав, односно кога е потребно на ниво на состанок во кој ќе присуствуваат раководителите на секторите/одделенијата.

За да се подобри ефикасноста на управувањето со ризиците и обезбеди клучните ризици да се утврдуваат и третираат, се воспоставува соодветен систем за следење и известување за ризиците:

- состаноци на ниво орган во состав:
 - 1) квартално или по потреба меѓуградоначалникот/секретарот и координаторот за ризици кога, по проценка, ќе се најде на исклучително значаен ризик, поради донесување

одлука за мерките за намалување на изложеноста на ризик, за раковите и лицата што ќе бидат одговорни за извршување на претходните активности и

- 2) на квартална основа меѓу градоначалникот/секретарот и раководителот на внатрешните организациски единици и одговорните лица за потребните активности поради проценка на соодветноста на преземените активности во врска со ублажување на ризикот и следење на напредокот во спроведувањето на планот за постапување;
- состаноци со присуство на раководителите на секторите/одделенијата поради прегледување и дискутирање во која мерка преземените активности се ефикасни, разгледување на проценката на влијанието и веројатноста по завршување на активностите за третирањето на ризикот, одредување дали се потребни понатамошни акции за постигнување на прифатливо ниво на ризикот;
 - пишани извештаи за ризиците се доставуваат годишно:
 - 1) од раководителите на сектори/одделенија до координаторот на ризици и
 - 2) од координаторот на ризици до градоначалникот.

6. СЛЕДЕЊЕ И ПРОВЕРКА НА ПРОЦЕСОТ НА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Ефикасното управување со ризици бара воспоставување следење и проверка, со што ќе се обезбеди ризиците ефикасно да бидат препознати и проценети и се спроведуваат соодветни контроли и реакции. Треба да се спроведува редовна ревизија на стратегијата и усогласеноста со стандардите, а стандардите повремено повторно да се проценуваат со што би се утврдиле можностите за подобрување.

Секоја постапка за следење и проверка, исто така, треба да утврди:

- дали усвоените мерки резултирале со она што требало,
- дали усвоените постапки и собраните податоци за спроведување на процените биле соодветни,
- недостатоци во контролите и можности за континуирано подобрување и
- дали подобрата размена на информации за ризиците ќе помогне во донесувањето на подобри одлуки и извлекувањето поуки за идните процени и управување со ризиците.

Координаторот за воспоставување на процесот за управување со ризиците ќе обезбеди ревидирање на процесот на управување со ризиците, на годишно ниво и согласно потребите за ажурирање на стратегијата за управување со ризиците и соодветните насоки. Резултатите на следењето и проверката координаторот за воспоставување на процесот за управување со ризици ќе ги презентира во Општина Аеродром преку годишен извештај за системот на внатрешните финансиски контроли и на раководството преку годишниот извештај за показателите на успешност за спроведување на стратегијата за управување со ризици.

Единицата за внатрешна ревизија и единицата за финансиски прашања ќе добијат извештај за управувањето со ризици на годишно ниво.

Единицата за финансиски прашања ќе обезбеди дали сите аспекти на процесот на управување со ризиците се преиспитани барем еднаш годишно и за тоа ќе ги известат координаторите за воспоставување на процесот за управување со ризици, врз основа на што ќе се подготви извештај за показателите на успешност на спроведувањето на стратегијата за управување со ризиците и по потреба ќе се ревидира процесот на управувањето со ризици, ќе се ажурира стратегијата за управување со ризици и соодветните насоки.

Внатрешната ревизија ќе даде важна, независна и објективна оценка за соодветноста на управувањето со ризиците и контролите.

7. КОМУНИКАЦИЈА И УЧЕЊЕ

Комуникацијата внатре во институцијата за прашањата на ризиците е важна бидејќи е:

- потребно е да се обезбеди дека секој ќе разбере, на начин што одговара на нивната улога, што е стратегија, што се приоритетни ризици и како нивните одговорности во организацијата се вклопуваат во таа рамка за работа (ако тоа не се постигне, нема да се постигне соодветно и доследно интегрирање на управувањето со ризици во административната култура на организацијата и приоритетните ризици нема доследно да се решаваат);
- потребно да се обезбеди дека научените лекции и искуство можат да се пренесат и соопштат на оние кои може да имаат корист од нив (на пример: ако еден дел од организацијата се сретне со нови ризици и се смисли најдобар начин за надзор над нив, таквото решение треба да се соопшти на сите други кои исто така можат да се сретнат со тој ризик);
- потребно да се обезбеди дека секое ниво на управување ќе бара и прима соодветни информации за управување со ризиците во рамки на својот распон на контроли кои ќе им овозможат да планираат активности во однос на ризиците чие ниво не е прифатливо, како и уверување дека ризиците што се сметаат како прифатливи се под контрола.

8. УЛОГА, ОВЛАСТУВАЊА И ОДГОВОРНОСТИ

Секој во Општина Аеродром е вклучен во управувањето со ризици и треба да биде свесен за својата одговорност во утврдувањето и управувањето со ризикот. Меѓутоа крајната одговорност за управувањето со ризикот ја има:

- Градоначалникот/Секретарот
- Раководителите на одделните сектори/одделенија согласно со доделените овластувања и одговорности.

За да се обезбеди успешно спроведување на процесот за управување со ризици, овластувањата и одговорностите за управување со ризиците се прикажани подолу.

Улоги	Овластувања и одговорности
Градоначалник/Секретар	- да ја одреди стратешката насока и создаде услови за непречено спроведување на сите активности поврзани со управувањето со ризиците - да обезбеди највисоко ниво на посветеност и поддршка за управување со ризиците - да ја донесе стратегијата за управување со ризици и соодветните насоки - да обезбеди Регистарот на ризици за одделните сектори/одделенија да е воспоставен и редовно да се следи
Раководители на сектори/одделенија	- да обезбеди ефикасно управување со ризиците во организацијата - да обезбеди стратегијата за управување со ризиците да се оценува најмалку еднаш годишно, со што би се обезбедило да остане соодветна и актуелна - да создаде услови за ефикасна комуникација за ризиците со вработените во сите делови, внатре и надвор од седиштето на организацијата - да обезбедат секојдневно управување со ризиците - да обезбедат дека управувањето со ризиците во нивното подрачје на одговорности се спроведува во согласност со стратегијата за управување со ризици - да обезбедат дека вработените се свесни за клучните цели, приоритети и главните ризици со кои се соочува нивниот дел на организацијата и организацијата во целина - да ги отвораат прашањата во врска со ризиците, дури и кога тоа би можело да биде сфатено како лоша вест - да утврдуваат нови методи за работа и да бидат иновативни
Вработени (општо)	- насоките за управување со ризици да се користат ефикасно - да обезбедат дека се утврдени ризиците што би можеле да резултираат во неисполнување на клучните цели или задачи

	секој нов ризик или несоодветни постојни мерки на контрола да се пријават на координаторот за ризици на организациската единица
Раководител на единицата за внатрешна ревизија	- да обезбеди ревизија на клучните елементи на процесот на управување со ризици - проценувајќи ги активностите и ефикасноста на контролните механизми во однос на ризиците, да укаже на ризиците, односно на несаканите настани што можат да се случат како последица на несоодветни или неефикасни контролни механизми и да дава препораки што одат во насока на нивно јакнење
Раководител на единицата за финансиски прашања	- да обезбеди и даде помош на вработените при изготвувањето на пописот и описот на работните процеси, проценката на ризиците и воспоставувањето на внатрешните контроли - да обезбеди ажурирање на документацијата поврзана со книгата на работните процеси и регистарот на ризици - да ги преиспита сите аспекти на процесот на управување со ризици барем еднаш годишно и за тоа да го извести координаторот за воспоставување на процесот на управување со ризици
Координатор за воспоставување на процесот на управување со ризици	- да го координира спроведувањето на процесот на управување со ризиците во организацијата - да обезбеди дека сите раководители се запознати со потребата од воведување на управувањето со ризиците и со насоките за управување со ризиците - да ја поттикнува културата на управување со ризици и да дава поддршка на раководителите во ефикасното управување со ризиците и јакнењето на свеста на врвното раководство за потребите за системското управување со ризиците - за раководството да подготвува годишен извештај за показателите на успешност на спроведувањето на стратегијата за управување со ризици

9. ИЗЈАВА ЗА ПОЛИТИКАТА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИТЕ

Изјава за политиката за управување со ризиците:

„Општина Аеродром се залага за ефикасно управување со ризиците што се закануваат на извршувањето на функциите. Општина Аеродром ги препознава ризиците што треба да ги управува, со што заканите ќе се избегнат, но можностите нема да се пропуштат.“

Бр. _____

_____ 2024 година

Скопје

Градоначалник на Општина Аеродром

Тимчо Муцунски

Врз основа на член 8 став 1 и член 15 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола ("Службен весник на Република Македонија" бр.90/2009 и 188/2013) и член 2, став 1 од Правилникот за начинот за давање на овластување ("Службен весник на Република Македонија" бр.147/10 и 34/11), Градоначалникот на Општина Аеродром дава:

Овластување

1. На Дијана Калински, вработена на работното место помлад соработник за информатичко комуникациската инфраструктура - систем инженер и се дава посебно овластување за координирање на воспоставувањето на процесот на управување со ризици во Општина Аеродром.
2. Примателот на овластувањето треба да:
 - ги запознае сите раководители со потребата за воведувањето на управувањето со ризиците и со насоките за управување со ризиците;
 - ја поттикнува културата на управување со ризици и дава поддршка на раководителите во ефикасното управување со ризиците и јакнењето на свеста на врвното раководство за потребите за системското управување со ризиците;
 - ја изготви и ја ажурира стратегијата за управување со ризици и соодветните насоки во согласност со степенот на спроведување и развој на процесот на управување со ризиците и
 - подготвува годишен извештај за показателите на успешност и преземените активности за воспоставување на процесот за управување со ризиците во Општината до раководството.

Градоначалник на Општина Аеродром

Тимчо Муцунски

